

ادبیات عمومی و تجربی

هفته‌لق سیاسی ، ادبی و علمی غزته‌در .

جلد : ۱

سنه : ۱ ۲۶ ربیع الاول ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۷ کانون ثانی ۱۳۳۲ نومرو ۱۲

[سامی پاشا زاده سزائی بك افندیدن جلال نوری بکه كلن بـ صوك
مكتوب ، مشار اليك اسويچره احتساساتك ده يقينده كله جكنی تبشیر
ایدیور ؛ مجموعه‌ضر ، بو صورته سزائی بك افندینك صوك یازیلریله قریباً
ترین ایده‌جکدر .]

مح محترم افندم

جواب والفتاکزه تشکر ایدرم . فقط بیلم سز بنم بو مكتوبله لفاً ویا تردیفاً کوندره‌جکم
اسويچره طاغلرینه‌عائد بعض تحساتی آله‌بیله‌جکمیدکیز؟ Noël له ییل‌باشی آرە‌سندە‌یز . بومناسبتله
سپرلرده مسکون اولان نوع بشیره کوندریله‌جک ، مبادله اولنه‌جق ملیونلرله مكتوبلر ، قارئلر
آرە‌سندە وبلکه آتشلر ایچندن بوکاغده مسوده ناصل کچه‌جک ؛ کچرسه آدینی سمندر قویعلی .
مطبعه‌لردن کوندریله‌یان غزته‌لری پوسته‌لرک تودیع و توزیع ایتیه‌جکی اعلان اولندیغندن بری
اقدامك هیچ بر نسخه‌سنی کوره‌مدم . بنم ایچون سزك مقاله‌کزی او قومامق جداً محرومیتدر .
لهستانك تقسیمنی تصدیق ایتیان یالکزد دولت علیه اولدیغنی سزده یازمشدیکیز . او قومدم . سزك اقدامده
اوقویوبده اونوتمدینم بر فکر ایله بر حقیقت مآلاً خاطرمدە قالدی . بری « بزده ادبیاتك ترقیسی
بیله عسکرلکک ترقیسنی تعقیب ایتشدیر » دیکری « بوجهان حربنده انکیزلری مغلوب ایدن والک‌زیاده
دوکن بز ترکلرز » . بنده بر زمان غزته‌جیلک ایتدیکم ایچون تجربه‌م واردر . غزته‌جیلکده ،
بودورلو حقایق و ملاحظات مهمه وبلکه بعض بدایع ، بر کره سویلتوب کچرسه ضایعدر . دائماً
تکرار ایدلیدرکه قارئلره انتفال ایله‌یه‌رک عمومك بر فکزی اولسون . « مكتوبلرمدە
آداب مکاتبیه مغایر اوله‌رق بی‌پروا کله‌لری ، حرفلری چیزوب اوزرلرینه‌جیقمق بکا غزته‌جیلکدن
قاله بر عادتدر . » لازم کلانلره امر ایدیکزده بکا اقدام کوندرسونلر . اقدامه دور سابقده ،

آمریقا، بویله‌جه، هم تشکل ایتدی، هم‌ده (یکی انکلتره)، (یکی فرانسه)، (یکی اسپانیا). نامرینه مهم مستعمره‌لر بنیایدن اوروپا دول معظمه‌سنی جوارندن قوغمقی صورتیه جغرافیا اعتباریه‌ده مستقل اولدی. اکر بواوچ دولندن بری آمریکا ایله هم حدود اولسه ایدی حکومتات متحده، عینیه اوروپا دولتری کی، محاربه متادیه ویا صلح مسلحه مجبور اولور، لایقیله تکامل ایده‌مزدی. آمریکانک بو وضع انزواسی‌ده اسباب ترقیاتندن بریدر. آمریقایلر بویله‌جه سربست قانجه هر خصوصیه یوکسایلر. رئیس [جه‌فرسن] ک سایه مهارتنده [لوئیزیان] آلدقدن صکره بوارض فسیح دنیانک اک برنجی زراعت مملکتی اولدی. یکریمی سنه‌دن بری‌ده آمریکا دنیانک اک مهم صنعت مملکتیدر. آت، پاموق، بغدادی نقطه نظرندن آمریقا ذاتاً رقیب‌سز ایدی. ۱۸۹۰ دن بری تیمور استحصالانی اعتباریه‌ده بیوک - بریتانیایی کریده براقیدی. کذلک ۱۱۹۹ ده کومورجه‌ده آمریکا انکلتره‌نی یه‌ندی. ایپک منسوجاتی صنعتی‌ده فرانسزلردن نزع ایتدی. اوروپاده فرد اختیارلدجه، قیمت اجتماعی و اقتصادی‌سنی غائب ایتدجه آمریقایی ارتقا ایتدی. نصف عصردن بری - بر مؤلفک تشبیه‌جه - بر قایماق ما کنه‌سی کی، آمریکا، اوروپانک انسان اعتباریه اک عزیمکار اقسامی آلیور. برهندلی ویا چینی ایله بر جرمن ویا آنگلو صاقسونک قیمت فردیه‌سی براوله‌میه‌جنی کی آمریقانک‌ده سائر اقوامه کوره‌مختلف مزایای، اسباب تفوق ورجحانی واردر. بناء علیه تقریباً یوز میلیون آمریقایی، هر حالده یوز میلیون اوروپالیدن ده‌ها قیمتداردر.

خلاصه، آمریکا منحصرأ کندی قدرته کوه‌نهرک تشکل ایتدی، ینه یوکا استقناداً اوچ دولت دولت معظمه‌نی قوغدی وینه بوسایه‌ده ماورای البحارده بریکی مدنیت اساساتی قوردی.

مهرل نوری

آروپانک بیهوده تشبثاری

چناق‌قلعه محاربه‌سنک سنه دوریه‌سی، غربک شرق ایشلرنده بیهوده برسلسله تشبثاتی اخطار ایدر: انکلتره، فرانسه، ایتالیا و روسیه، شیمدی‌یه قدر شرق عالنده یوزلرجه هزیمته اوغرامشلردی. بو هزیمت‌لرک اکثریسی بر تصورک تطبیقه مظهر اولاماسی، بر قسمی‌ده باشلامش، بر تشبثک عقامته اوغراماسیله تظاهر ایتدی. انکلزلرک ترانسوالده، ایتالیانلرک حبشستانده دوچار اولدقلری مغلوبیتلرله ناپولئونک مصردن عودتی، تاریخک‌پک کولونج عد ایتدیکی بیهوده تشبثلردنسه‌ده، بوراده یالکز آروپانک آسیا تشبثاتی موضوع اولاجقدر.

بونلره ابتدا کوسترمک ممکن دکدر: اک اسکی زمانلرده‌ده آروپا آسیایه هجوم ایتشدی. مقصد بوتون تاریخه دکل، ساده تاریخ سیاسی‌یه عائد اولدیغندن، آنجق صیوک عصرلردن بحث اتمک ایجاب ایدر؛ تورک ایشلرینه هر دولت مداخله ایتشمه‌ده، آسیایه اک‌زیاده روسیه و انکلتره، وایکنجی درجه‌ده اولارق‌ده فرانسه تعرض ایتشدر. بو تشبثلر ایچنده پک چوق مهم اولانلری واردر که، صوگ دشمنلرک دون چناق‌قلعه‌دن رجعتی قدر و بلیکه ده‌ها بتر بر انهمزام ایله نتیجه‌لشمیدی. بوناپارنک آسیای غربیده کی عکامزدن پک رسوای اوله‌رق عودتندن باشلامق شرطیه، بو رجعتلری تا اقصای شرقه قدر تمید ایده‌بیلیرز. سلیم ثالث دورنده انکلزلرده استانبول اوکلرنده کورو- نمشکن، بوغاز ایچنده محبوس اولاق تلاشیه قاچمشلردی! بو سببله روسلرک استانبول سوداسی

عصر لر دن بری جالا خیال اولارق دوریور، و تورک انقراضنی احضاره عائده تشبثی بر چناق قلعه انهرامنی آکدیریوردی. بوراده بویله اولقله برابر، آسیای وسطادهده بر چوق روس، انگلیز، و روس - انگلیز تشبثاتی عینی عاقبت محکوم اولدی.

صولووییه فک [Histoire de Russie] اسمنده کی تاریخک اون سکزنجی جلدنده، قوجه پتروناک آسیای وسطا تشبثاتندن باحث صحیفه لر وار: اوجلادی اوقویانلر، روس خیالاتنک حقائق تاریخ اوکنده قاچ کره سقوط ایتدیکنی آکلار. بونلرک ساده مشهور اولانلری بیله بر سلسله مقالات اولابیلر: ۱۷۱۷ ده، برچوق مسائل عجیبه یی حل ایتک وظیفه سیله وایکی بیک بش یوز کشیاک برهیئت سفریه الله، پرنس به قوویچ اسمنده منور بر سرسری خیره سفارته کیتدی؛ فقط اهاالی هپسینی محو ایتدی! چارک بوآدمه یوکلدیکی ایشلردن بری ده حزر دن هنده اسباب مواصله تحریری اولدیغنه کوره، بوساده خیره دکل، هندستان ایچون ده بر موقیتیدی. اوندن سوکره ایکنجی قاترین ده هنده عاشق اولمشدی! انگلیزلره قارشى بر پروژه ترتیب ایتدیردیده، اردوسی هندستانه کیرمه دن کندیسی مزاره کیردیکندن، تطبیق ایلدی! بر قاچ سنه سوکره ده، فرانسه برنجی قونسولی ناپولئون بوناپارت، آوروپانک متمدن ملتترینه یکی وزنکین مخرجلر تأمین ایچون، وحشی انگلیزلره قارشى

هنده بر قوه سفریه اعزام، تصور وچار برنجی بوله ده اشتراکی تکلیف ایتدی. بو پروژه یه کوره، اوتوز بش بیک فرانسر عسکری طونه دن قره دکزه اینه جک، و سوکره ده اوراسیله آزاق دکزندن کچوب اولا قره دن واوندن سوکره وولغا و حزر طریقله صودن استرآباده کیده جکدی؛ اوراده ایسه، عینی قوتده برروس اردوسیله برلشوب خراسان و افغان طریقله هرات و قندهاری آلاجدی. فقط بو خویاده، ایشه بعض غوائل حربیه قاریشدیغندن، تاریخک کنارنده بر ماصال کی قالدی. بونکله برابر، ایرتسی سنه، عینی چار پول، هنده دوغرو یکریمی ایکی بیک بش یوز دون قازاغی بولامشدی؛ حتی قوماندانلری اورلوفه یازدیغی مکتوبنده: «بویله بر تشبث، دشمنی تاقلبدن وورور.» دییوردی! قیشک بیک درلو مشکلاتی آلتنده شمشیه سز کیدن بو کولونج اردو، نهایت برنجی آلکساندرک تخته چقمسیله، جلوس بخشى اولارق بر رجعت امرینه مظهر اولدی! تورکیانک یوزلرجه تقسیم پروژه لر، اولدیغی کی، آسیای وسطایه قارشى ده بلکه بیکلرجه مقاسمه تشبثاتی وارد. یالکیز ناپولئون بر قاچ دانه ترتیب ایتشدر. حتی پرنس دوتاله ایران، افندیسنه یازدیغی مکتوبلرک بر جوغنده، هیمالایاده انگلیزلره مصادمه ایتدیرمک ایچون، روسلری آسیایه سوق ایتسینی توصیه ایدیوردی! تسلیم ملاقاتندن سوکره ده بوناپارت آسیا تشبثندن بحث ایتدی. برنجی آلکساندره کوندردیکی بر نامه سنده: «اللی بیک کشیاک بر فرانسر اردوسی، استانبول طریقله حرکتندن اعتباراً ودها فراتی کچمه دن، انگلتره تیره مکه باشلار.» دییوردی! یونک جوابنده ده: [مرخصلرمله ائتلاف ایدرسه کز، ایکنجی بر اردوم ده انادولینک بعض نقاط بحریه سنی اشغال ایدهرک تشبث اصلیمزه یاردم ایده جکدر.] جمله سی واردی. فقط بوکاده اسپانیا حادثاتی، آوستریا محاربه سی و بالآخره ناپولئونک آلکساندرله انقطاع مناسباتی مانع اولدی.

بوکی تشبثلرله تصورلردها پک چوقدر؛ اک مهمی ده انگلیزلرک افغانستانده ایکی دفعه برباد و پریشان اولماسیدر: حتی بونلردن برنده، هند - انگلیز اردوسی کاملاً قیریلدیغندن، فلاکت خبری بیله آنجق بادره دن تک باشنه فورتولان بر دوختور کتیره بیامشدی! آسیاده کی روس - انگلیز مجادلاتنده ده بر چوق بیهوده ایشلر اولدی: بونلرک ایچنده

روس جنرالی [سقفولهف] ك (مرو) ی اشغال ایتسی گبی بر قسمی موقت بعض تشبثاته تضادف اتمك ده ممكندر. فقط هر حالده آلیون ده، موسقفو ده، ایچه افغان یوهر، قلیزیه معروض اولدیله. حتی مرحوم امیر عبدالرحمنه، بواکی قومشوسندن هانگیسنی ترجیح ایتدیکنی صورتقلری زمان :

— آق كوپك، قاره كوپك، هپسی بر، هپسی كوپك! دیمش . . .
روسلك (مرو) ی اشغالندن صوكره، افكلیزلربزم دوقسان اوچ سفرینی احضار ایتسه لردی، آسیای وسطاده موسقفو موققیاتی احتمال آلامازدی. بوسبیلله کچن محاربه حر، روسلر ایچون او جهندن بر انهرام اولدی.

صوك دفعه اولارق ده چناق قلعه دن كیتدیله ؛ صوك کلیشلی اولسون.

اسماعیل مامی

کرستانو لوبونك آثارندن :

تکامل خلألق قوانین روحیه سی

عرفك سنجایای روحیه سی، عناصر مدنیهلرنده نصل تظاهر ایدر ؟ —

برمدینك متشكل بولندیغی عناصر، اولنری ایلاد ایدن خلألق تظاهرات خارجیه روحیه لری ایسه ده عناصر مذکوره، افكار خلألق محصله سی اولقدن بك اوزاقدیر. افكار، معتقدات، صنایع وادبیات کبی عناصر مدنیه نك اهمیتی، زمان وخلق کوره تبدل ایدر. کرچه اقوام وملك صنایعندن باحث اولان مؤلفات، بونلرك، او کتله لری ساحه مدنیته تعیین وتوصیف ایده جك اك صمیمی وحقیقی علامت فارقه تشکیل ایتکده اولدقلری اتیان ایدیلیورسه ده، بوسورت تلقی، برقاعده عمومییه تشکیل ایتیز. صنایع تکمیلی، تکامل فکرییه برهان اوله ماز. کوریلیورکه : آثار صنایعیه، بعض ملترك تظاهرات حقیقیه روحیه لری ارايه ایتدیکی حالده، ساحه مدنیته اثبات موجودیت ایتش اولان دیگر ملتلرده صنایع، بردرجة تالیه ده بولنیور. مصریلر ایله رومالیلر، عناصر مدنیه نك تکمیلی صره سنده تبین ایدن بوعدم مساواته مقنع مثال اوله بیلور. ادبیات وصنعت ترسمده بك ضعیف اولان مصریلر، معمارلقده شاه اثرلر وجوده کتیردیله. رومالیلر ایسه، هر درلولوازمه مالک اولدقلری حالده کندیلرینه خاص برصنعت چیقاره مدیلر. بوکا مقابل بوکون بیله نمونه اتخاذ ایدلکده اولان سیاسی، عسکری وعدلی تشکیلات کبی عناصر مدنیتی اعلا خصوصنده بك ایلری کیتدیله. ادبیات ساحه سنده دخی رومالیلر، اوروپا وباخصوص فرانسه یه خواجه اوله جق قدرترقی کوستردیلر. صنایع ویا ادبی بر قابلیت کوسترمش برملت، یوکسک برمدینك بانیسی اوله بیلور. بوکا مثال اولق اوزره، انجق علم تجارتده ماهر اولان فنیکه لیلری کوستره بیلرز.

حد ذاتده، اکمتندن ملتلرده صنایع دوره تکمیلی، مدنیتلرینک مرتبه قصوايه واصل اولدیغی زمانه مصادف دکلدیر. آبدات مصریه، ازمنه قدیمه آثاریدر؛ اوروپاده صنایع معماریه، مدینك مرحله اولاسی بیله عد اولنه میان قرون وسطی هنکامنده حیرت بخش بردرجة ده یوکسلشدیر.